

Autoreferat

1. Imię i nazwisko.

Tomasz Banach

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe lub artystyczne – z podaniem podmiotu nadającego stopień, roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej.

2001 Uniwersytet Łódzki, Wydział Prawa i Administracji, **dyplom magistra**, administracja

2006 Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Wydział Prawa i Administracji, **dyplom magistra**, prawo

2009 Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Wydział Prawa i Administracji, **stopień naukowy doktora** (dziedzina nauk prawnych, dyscyplina prawo) nadano dnia 8 kwietnia 2009 r. Tytuł rozprawy *Rzymska tradycja prawna w ideologii obozu narodowego Polski międzywojennej*.

3. Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych lub artystycznych.

2017 – nadal, pracownik naukowo dydaktyczny, uczelnie niepubliczne

4. Omówienie osiągnięć, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.). Omówienie to winno dotyczyć merytorycznego ujęcia przedmiotowych osiągnięć, jak i w sposób precyzyjny określać indywidualny wkład w ich powstanie, w przypadku, gdy dane osiągnięcie jest dziełem współautorskim, z uwzględnieniem możliwości wskazywania dorobku z okresu całej kariery zawodowej.

A. Myśl przewodnia rozprawy *Res publica est res populi*. *Myśl polityczno-prawna Marka Tulliusza Cicerona* – ujęcie holistyczne myśli prawno-politycznej Cicerona uwzględniające współzależność poszczególnych wyróżnionych kategorii refleksji prawno-politycznej Arpinaty.

Za swoje najważniejsze osiągnięcie naukowe wnoszące istotny wkład do nauki uważam rozprawę pod tytułem *Res publica est res populi. Myśl polityczno-prawna Marka Tulliusza Cicerona* (Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2023, dalej w autoreferacie jako „rozprawa”). W ramach badań prezentowanych w tej książce dokonałem analizy myśli polityczno-prawnej Cicerona w ujęciu holistycznym, czyli uwzględniającym współzależność kluczowych kategorii Cycerońskiej refleksji konstytucyjnej, oraz wykazałem, że zależności te mają fundamentalne znaczenie dla zrozumienia refleksji ustrojowej Arpinaty. Refleksja prawno-polityczna Cicerona zawarta w dialogach *De re publica* i *De legibus* odnosi się do triady: najlepszy urząd, najlepszy obywatel, najlepsze prawo. Wykazałem zatem, że wyróżnione kategorie są głęboko współzależne. W odniesieniu do pierwszej wyróżnionej kategorii, czyli ustroju Rzeczypospolitej, będą to zależności wynikające z proporcji, na których oparta jest konstrukcja ustroju mieszanego Rzeczypospolitej – wzajemna zależność i proporcje *auctoritas senatus*, *potestas magistratuum* i *libertas populi* decydują o stabilności i trwałości ustroju, a tym samym zabezpieczają Rzeczpospolitą przed destrukcyjną dla wspólnoty wolnych obywateli zmianą ustrojową. W odniesieniu do *najlepszych obywateli* (*rectores rei publicae*) są to zależności wynikające z ich kwalifikacji do kierowania sprawami Rzeczypospolitej (*procuratio rei publicae*), która to sztuka kierowania sprawami Rzeczypospolitej wymaga gruntownego wykształcenia, praktycznego doświadczenia politycznego *in re publica rerum*, a nade wszystko posiadania całego szeregu cnót moralnych (*virtutes*). W odniesieniu do ostatniej wyróżnionej kategorii, a więc najlepszych praw, będą to zależności związane z ich hierarchią umożliwiającą weryfikację prawa stanowionego (*leges*) przez pryzmat nadrzędnego prawa natury.

B. Ujęcie holistyczne myśli prawno-politycznej Cicerona jako uwzględniające głęboką współzależność sfery instytucjonalnej oraz sfery moralnej refleksji Arpinaty.

We współczesnych interpretacjach myśli polityczno-prawnej Arpinaty często pomija się jej głęboki wymiar moralny. W rozprawie starałem się wykazać, że często spotykany w literaturze przedmiotu podział na sferę instytucjonalną i sferę moralną w odniesieniu do myśli prawno – politycznej Arpinaty nie może znaleźć zastosowania – instytucje i moralność są bowiem w refleksji Cicerona ściśle sprzężone. W refleksji tej moralność wprost warunkuje właściwe funkcjonowanie instytucji ustrojowych. W literaturze

przedmiotu niekiedy podnoszone są zarzuty związane z „idealizacją republikańskiej konstytucji”. Ciceronowi zarzuca się ponadto, że wskazywał jedynie na „kryzys moralności”, nie dostrzegając przy tym „kryzysu instytucji”. W rozprawie wykazałem, że postulowana przez Cicerona odnowa moralna nie stała w sprzeczności z reformą instytucjonalną. W tym celu udowodniłem, że prymat moralności jaki w swej refleksji konstytucyjnej nadawał Ciceron, nie wykluczał reformy instytucji, a ponadto w czasie kryzysu wewnętrznego Arpinata dopuszczał działalność reformatorską *jednego* polityka (*rector rei publicae*), który zaopatrzony przez senat w nadzwyczajne środki, eliminował wewnętrzne zagrożenie, przy czym *reformatorska misja* takiego polityka musiała być temporalnie ograniczona. Eliminacja zagrożenia i doprowadzenie do stabilizacji politycznej uwarunkowane było jednak współpracą najlepszego polityka ze zwierzchnim senatem i ludem. Wykazałem, że tylko taka -postulowana przez Cicerona- współpraca najlepszego polityka (z senatem i z ludem), a więc swoista interakcja centralnych organów ustrojowych rzeczypospolitej, była w stanie eliminować zagrożenia wewnętrzne. Swoisty wzór takiej współpracy zaprezentowałem na przykładzie walki konsula Cicerona z Katyliną, które to doświadczenie praktyczne Arpinaty stanowić musiało podstawowy materiał źródłowy w późniejszej kreacji modelowego republikańskiego męża stanu w dialogu *De re publica*.

C. Procedura badawcza: opis kroków konstruowania holistycznego ujęcia myśli prawnopolitycznej Arpinaty.

Najbardziej podstawowym celem badawczym rozprawy była prezentacja myśli prawnopolitycznej Cicerona w ujęciu holistycznym, a więc ujęciu uwzględniającym współzależność poszczególnych wyróżnionych kategorii refleksji Arpinaty. Bardziej szczegółowe zadania badawcze zmierzające do realizacji owego podstawowego celu to: (a) prezentacja współzależności praktyki i teorii w życiu Cicerona, (b) konfrontacja współczesnych poglądów na temat przyczyn kryzysu późnej republiki z poglądami Arpinaty, (c) próba rekonstrukcji Ciceronowskiego modelu republikańskiego męża stanu, (d) prezentacja dwóch stanowisk interpretacyjnych rzymskiego republikanizmu a więc stanowiska Quentina Skinnera oraz Romana Dmowskiego.

Powyższe zadania zrealizowałem w ramach czterorozdziałowej struktury rozprawy. W pierwszej kolejności, tytułem wprowadzenia, zaprezentowałem dość skomplikowaną relację praktyki i teorii w życiu Marka Tulliusza Cicerona, gdzie punktem odniesienia jest myśl polityczno-prawna Arpinaty. Myśl ta rodziła się na gruncie doświadczenia

praktycznego, czyli „praktyki oratorskiej” i „urzędniczej”, by z czasem znaleźć swój „teoretyczny” wyraz w postaci dzieł, które w literaturze określa się mianem „filozoficzno-politycznych”. W rozdziale pierwszym odniosłem się również do swoistego chaosu pojęciowego związanego ze współczesnymi próbami kwalifikacji Cycerońskiej refleksji jako „prawnej”, „prawno-politycznej”, „konstytucyjnej”, „filozoficzno-politycznej”, „filozoficzno-prawnej”, „filozoficznej o rządzeniu państwem”, „republikańskiej” etc.

W drugim rozdziale zaprezentowałem atuty republikańskiej konstytucji w perspektywie refleksji konstytucyjnej Cycerona. W literaturze przedmiotu niekiedy podnoszone są zarzuty związane z Cycerońską „idealizacją republikańskiej konstytucji”. Cyceronowi zarzuca się więc, że wskazywał jedynie na „kryzys moralności”, nie dostrzegając przy tym „kryzysu instytucji”. Konfrontując wybrane poglądy na temat przyczyn upadku republiki z refleksją polityczno-prawną Arpinaty, wykazałem, że w poglądach tych to właśnie brak niezbędnej perspektywy historycznej rodzi swoistą kolizję z trafną diagnozą polityczną Cycerona. Taka konfrontacja pozwoliła również na wskazanie zalet konstytucji Rzeczypospolitej w świetle jej naczelnej zasady – wolności od tyrana.

W trzecim rozdziale zająłem się obywatelami kierującymi Rzeczpospolitą. Cyceron w kontraście do polityków działających z myślą o korzyści własnej (*pro suo commodo*) kreuje wizerunek pozytywny – wizerunek anty-Tarkwiniusza, tj. obraz modelowego, wzorcowego polityka (*rector rei publicae, optimus civis*) działającego dla dobra ogółu (*pro re publica*). Na podstawie doświadczenia praktycznego Cycerona związanego z jego konsulatem i zmagani z Katyliną, które to doświadczenie bez wątpienia stanowiło podstawę „teoretycznego modelu” wzorcowego polityka z *De re publica* (zachowanego tylko we fragmentach księgi piątej i szóstej), zbudowałem taki model męża stanu. Jest to zatem próba rekonstrukcji tego modelu na podstawie „doświadczenia praktycznego” Cycerona związanego z wykryciem i stłumieniem spisku Katyliny. Zwróciłem tutaj uwagę na znaczenie dobra wspólnego i cnót (*virtutes*) w kierowaniu Rzeczpospolitą, ale także na swoistą konieczność współpracy *najlepszego obywatela* z senatem i z ludem. Wykazałem, że taka interakcja organów konstytucyjnych jest w stanie eliminować szczególne zagrożenia w Rzeczypospolitej, w tym zagrożenia związane z politykami aspirującymi do władzy tyranicznej.

W rozdziale czwartym zwróciłem uwagę na ponadczasowość refleksji filozoficzno-politycznej Arpinaty. Wykazałem, że zarówno rzymska konstytucja (rozdział drugi), jak i modelowy polityk (rozdział trzeci) mogą stanowić inspirację dla współczesnej refleksji

republikańskiej. Refleksja ta rozwijana jest na różnych płaszczyznach i w różnych dziedzinach, m.in. w nauce czy polityce. Celem jej prezentacji wybrałem „republikańskie poglądy” jednego z przedstawicieli tzw. Szkoły z Cambridge – Quentina Skinnera oraz poglądy przywódcy polskiego ruchu narodowego – Romana Dmowskiego. Wybór ten pozwala przede wszystkim na ukazanie różnic w interpretacji Cycerońskiej myśli polityczno-prawnej. Różnice te wynikają z przyjęcia odmiennych przesłanek w interpretacji republikańskiej refleksji – błędnych przesłanek opartych na prawie prywatnym, jak to ma miejsce w przypadku Skinnera, i przesłanek właściwych, opartych na refleksji polityczno-prawnej Cycerona (czyli refleksji bliższej sferze prawa publicznego), jak to ma miejsce w przypadku Romana Dmowskiego. Przyjęcie przez tych autorów odmiennej metodologii determinuje też trafność i poprawność formułowanych przez nich wniosków, odnoszących się zarówno do szeroko rozumianego „republikanizmu rzymskiego”, jak i ściśle z nim związanej myśli konstytucyjnej Arpinaty.

D. Istotny wkład holistycznego ujęcia myśli prawno-politycznej Arpinaty w naukę prawa

Holistyczne ujęcie myśli prawno-politycznej Arpinaty stanowi *novum* w polskim piśmiennictwie naukowym. Warto zwrócić uwagę, że dotychczas szeroko rozumiana myśl filozoficzna Arpinaty był przedmiotem badań zwłaszcza filologów klasycznych (T. Zieliński, K. Morawski, K. Kumaniecki). W polskiej nauce doktryn polityczno-prawnych nie ukazała się jak dotąd monografia poświęcona refleksji prawno-politycznej Arpinaty - myśl polityczno -prawna Cycerona, bądź poszczególne aspekty tej myśli stanowią co najwyżej przedmiot opracowań podręcznikowych i artykułowych. Poszczególne zagadnienia opracowane w rozprawie jak rekonstrukcja Cycerońskiego modelowego męża stanu na podstawie doświadczenia praktycznego Cycerona związanego z jego konsulem czy analiza stanowiska interpretacyjnego Quentina Skinnera mogą stanowić także *novum* w nauce światowej, zwłaszcza „anglojęzycznej” – w której refleksja Cycerona w ostatnich latach jest rozwijana z największą intensywnością.

5. Informacja o wykazywaniu się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

I. Obszary badań naukowych poza badaniami przeprowadzonymi w rozprawie wskazanej i opisanej powyżej

Jako istotną działalność naukową należy wskazać przede wszystkim pozostałe (to znaczy poza rozprawą) obszary badań. Wskazuję tutaj nurty najważniejsze, niektóre z moich tekstów można uznać za „wpadkowe” zajęcie się również innymi kwestiami.

A. Badania uzupełniające holistyczne ujęcie myśli prawno-politycznej Cyserona

Chociaż myśl polityczno – prawna Cyserona została w sposób najpełniejszy zaprezentowana w rozprawie, to badania związane z refleksją prawno-polityczną Arpinaty zaprezentowałem już wcześniej - odnośnie teorii cykliów ustrojowych : *Ex rege dominus, ex optimatibus factio, ex populo turba. O cyklach ustrojowych w De re publica Cyserona*, „Studia Prawno-Ekonomiczne”, 2021, tom 120; odnośnie temporalnych ograniczeń misji reformatorskiej najlepszego polityka: *Juliusz Cezar – tyran czy nadzieja Rzeczypospolitej? Analiza mowy Pro Marcello Marka Tulliusza Cyserona*, „Studia Prawno-Ekonomiczne”, 2021, tom 121; odnośnie problemu powszechnego zadłużenia w mowach przeciwko Katylinie Cyserona w monografii: *Katylinia i Tabulae Novae. Problem powszechnego zadłużenia i utilitas rei publicae w mowach Cyserona*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2022.

B. Badania na myślą polityczno-prawną Republiki Rzymskiej

Najdłużej w swoim życiu naukowym zajmuję się myślą prawno-polityczną Republiki Rzymskiej. Temu obszarowi moich badań poświęcone są opracowania artykułowe - *Quid leges sine moribus? Jurydyczny wymiar dobra wspólnego w republikańskim Rzymie*, „Pro Fide Rege et Lege”, 2020, nr 83 oraz *Polityczno-prawne aspekty pojęcia res publica w republikańskim Rzymie*, „Pro Fide Rege et Lege”, 2020, nr 84. Jestem również współautorem z prof. dr hab. Tomaszem Tulejskim (w 50 procentach – zob. oświadczenie współautora prof. dr hab. Tomasza Tulejskiego) książki pt. *Republika Rzymska i Wielka Brytania – kilka uwag na temat konstytucji niepisanej*, (Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2022), w której to zaprezentowałem

niepisaną konstytucję Republiki Rzymskiej (jej wymiar historyczny, polityczny oraz źródła konstytucji). Wpływowi rzymskiej tradycji prawnej na myśl polityczną Narodowej Demokracji poświęcona była monografia pt. *Rzymska tradycja prawna w myśli politycznej Narodowej Demokracji (1918-1939)*, Warszawa 2010 oraz artykuły naukowe: *Idee rzymskie okresu republiki w myśli politycznej Romana Dmowskiego*, „Studia Iuridica Lublinensia”, 2007, nr 9 oraz *Prawo rzymskie w poglądach wybranych przedstawicieli młodego pokolenia Narodowej Demokracji w okresie międzywojennym*, [w:] *Quid leges sine moribus? Studia nad prawem rzymskim dedykowane Prof. M. Kuryłowiczowi w 65. rocznicę urodzin oraz 40-lecie pracy naukowej* (red. K. Amiełańczyk), Lublin 2009; *Rzymska tradycja prawna w myśli Romana Dmowskiego* [w:] *Myśl polityczna Romana Dmowskiego* (red. Jan Engelgard), Warszawa 2009. Rzymskiej tradycji prawnej dotyczyły także artykuły: *Prawo rzymskie i etyka w poglądach Borysa Łapickiego*, „Studia Iuridica Lublinensia”, 2007, nr 10 oraz *Prawo rzymskie jako symbol prawa ludzkiego. Refleksje wokół książki prof. Marka Kuryłowicza pt.: "Symbol prawa ludzkiego. Szkice o prawie rzymskim w utworach Louisa Aragona i Mieczysława Jastruna"*, Lublin 2008 [Recenzja], „Zeszyty Prawnicze UKSW”, 2008, 8.2.

II. Uczestnictwo w dyskursie naukowym w kraju i za granicą

Swoje badania starałem się prowadzić pozostając w stałym kontakcie z badaczami z innych uczelni, włączając w to uczelnie zagraniczne. Najważniejsze aktywności poniżej:

Staż naukowy – Wydział Prawa i Administracji UKSW, 2022, seminarium badawcze oraz konsultacje z pracownikami naukowymi, badania i wykład na temat prawa międzynarodowego w Starożytnym Rzymie.

Staż naukowy – Wydział Prawa Uniwersytetu Wileńskiego, 2022, badania nad myślą polityczno-prawną Marka Tulliusza Cyserona, kwerenda biblioteczna, konsultacje z pracownikami naukowymi, badania i wykład na temat myśli politycznej Republiki Rzymskiej.

Udział w seminariach badawczych Katedry Doktryn Polityczno-Prawnych na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego oraz wygłaszane tam referaty na temat myśli polityczno-prawnej Republiki Rzymskiej.

Jestem stałym współpracownikiem Centrum Myśli Polityczno-Prawnej im. Alexisa de Tocqueville'a - programowej jednostki badawczej, która stanowi integralną część Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego (konsultacje merytoryczne dotyczące programu Centrum).

Uczestniczyłem w konferencjach naukowych (w tym międzynarodowych) : Tytuł referatu: *Katylina i Tabulae Novae. Problem powszechnego zadłużenia i utilitas rei publicae w mowach Cycerona* - Ogólnopolska konferencja naukowa pt. „Cywilne postępowanie rozpoznawcze i egzekucyjne – rzymski pierwowzór i rozwiązania współczesne” (organizowana przez Wydziały Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego, Uniwersytetu Gdańskiego i Uniwersytetu Rzeszowskiego), Kraków 27 maja 2022; Tytuł referatu: *Pojęcie res publica w myśli filozoficzno-politycznej Marka Tulliusza Cycerona* – Ogólnopolski Zjazd Historyków Doktryn Polityczno-Prawnych, Ustka 20-23 września 2022 r.; Tytuł referatu: *Walka konsula Cycerona z Katyliną jako praktyczny wyraz Cycerońskiej koncepcji republikańskiego męża stanu* – międzynarodowa konferencja naukowa pt. "Lucius Sergius Catilina - history and tradition", Instytut Historii UMCS Lublin 7-8 listopada 2023.

6. Informacja o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę lub sztukę.

Poczynając od 2017 r. będąc pracownikiem naukowo dydaktycznym uczelni niepublicznych prowadziłem przedmioty (wykłady i ćwiczenia) : prawo rzymskie, doktryny polityczno-prawne, sądowe postępowanie egzekucyjne.

7. Oprócz kwestii wymienionych w pkt. 1-6, wnioskodawca może podać inne informacje, ważne z jego punktu widzenia, dotyczące jego kariery zawodowej.

W 2005 r. złożyłem egzamin komorniczy (aplikację komorniczą odbyłem w Izbie Komorniczej w Krakowie), od 2009 r. wykonuję zawód komornika sądowego. Działalność i aktywność w samorządzie komorniczym – jestem współtwórcą (wraz z prof. dr hab. Andrzejem Marciniakiem) Ośrodka Naukowo-Szkoleniowego przy Krajowej Radzie Komorniczej (w latach 2013-2014 pełniłem funkcję dyrektora tego Ośrodka); w latach 2010 – 2013 byłem współtwórcą oraz moderatorem cyklu konferencji naukowych pod patronatem Ministra Sprawiedliwości *Komornicy sądowi – pomiędzy fikcją medialną a rzeczywistością* (w tym międzynarodowych). W 2014 r. sprawowałem funkcję przewodniczącego Komisji Międzynarodowej Unii Komorników Sądowych (UIHJ) STOBRA 7

Poczynając od 2014 r. jestem członkiem Rady Naukowej *Przeglądu Prawa Egzekucyjnego* (redaktor naczelny prof. dr hab. Sławomir Cieślak) oraz jestem redaktorem tematycznym tego czasopisma w zakresie prawa dotyczącego ustroju samorządu komorniczego.

.....
(podpis wnioskodawcy)